

ภาคผนวก ก.

รายงานของพระยาอภิบาลราชไมตรี

(ลับ)

ที่ น.17742/2492

กระทรวงการต่างประเทศ

26 พฤศจิกายน 2492

เรื่อง รายงานเกี่ยวกับภัยสถานการณ์บางประการในกรุงนานกิง ของเอกอัครราชทูต
ณ กรุงนานกิง

เรียน นายกรัฐมนตรี

ด้วยในโอกาสที่พระยาอภิบาลราชไมตรี เอกอัครราชทูต ณ กรุงนานกิง
ได้เดินทางกลับจากประเทศจีนมาถึงกรุงเทพฯ ได้เสนอรายงานเกี่ยวกับภัยสถานการณ์บางประการ
ในกรุงนานกิง หลังจากที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เข้ายึดกรุงนานกิงแล้ว ต่อข้าพเจ้า รายงานฉบับนี้มี
ความสำคัญซึ่งสรุปได้ดังนี้

ก่อนที่จะเข้ายึดกรุงนานกิง ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ยื่นคำขาดต่อรัฐบาลจีนรวม 24 ข้อ
ให้รัฐบาลลงนาม ซึ่งฝ่ายรัฐบาลไม่อาจรับไว้ได้ และได้มีสาส์นตอบขอถอนปรนไป แต่ไม่ทันการ
เพราะฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ยกกำลังลงมาตามลำแม่น้ำแยงซีเสียแล้ว ในเช้าวันที่ 20 เมษายน ศกนี้
เรือสลุบของอังกฤษชื่อ อะเมทิสต์และเรือรบอื่น ๆ อีก ถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์ระดมยิงในลำแม่น้ำแยงซี
จากบนฝั่ง ซึ่งทางฝ่ายเรือรบอังกฤษได้ทำการยิงโต้ เป็นเหตุให้เสียหายขึ้นทั้งสองฝ่ายเจ้าหน้าที่
ฝ่ายรัฐบาลจีนได้อพยพออกจากกรุงนานกิงทั้งฝ่ายทหารและตำรวจ เกิดโจรกรรมและอื้อฉว
ขึ้นในกรุงนานกิง การคมนาคมระหว่างนานกิงกับเมืองเซี่ยงไฮ้ถูกตัดขาด ในที่สุด ฝ่ายคอมมิวนิสต์
เจ้ากรุงนานกิงได้เมื่อเช้าวันที่ 24 เมษายน ศกนี้ หลังจากนั้น การปกครองก็อยู่ภายใต้อำนาจ
ทหาร อาหารการกินบริบูรณ์แต่มีราคาสูง เซี่ยงไฮ้ตกเป็นของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในวันที่ 24 พฤษภาคม
และการคมนาคมระหว่างกรุงนานกิงกับเมืองเซี่ยงไฮ้ก็ตัดต่อกันได้ความเค็ม ฝ่ายรัฐบาลจีนได้ประกาศ
ปิดท่าเมืองเซี่ยงไฮ้ ทางการเงินได้เปลี่ยนจากธนบัตรยวนทองเป็นธนบัตรของประชาชน และ
ห้ามการใช้เงินอื่นนอกจากธนบัตรของประชาชนโดยเด็ดขาด เสรีภาพและการเศรษฐกิจของ
ประชาชนกลับถูกบีบคั้น และการพาณิชย์อากาศก็ไต่สูงขึ้นกว่าเค็ม ทหารฝ่ายคอมมิวนิสต์อยู่ในระเบียบ

วินัยเป็นอย่างดี สำหรับสถานเอกอัครราชทูตและสถานทูตต่างประเทศนั้น เอกอัครราชทูตกล่าวว่า นอกจากอังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และเคอร์กีแล้ว ก็ไม่ได้ถูกรบกวนหรือถูกคุกคามแต่อย่างใด ทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ไม่ได้ให้เอกสิทธิทางการทูตแก่คณะทูต อ้างว่าไม่ได้มีสัมพันธไมตรีต่อประเทศของคณะทูต คณะทูตจะเดินทางออกจากกรุงนานกิงไม่ได้ นอกจากจะไปเมื่อขี้อย่างได้ สำนักข่าวสารอเมริกกันและสถานกงสุลอเมริกันได้ปิดที่ทำการ คณะทูตไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางออกจากประเทศจีนซึ่งรวมทั้งเอกอัครราชทูตไทยด้วย

เอกอัครราชทูตได้กล่าวถึงสาเหตุที่ฝ่ายรัฐบาลจีนต้องพ่ายแพ้แก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ว่า เมื่อได้มีการสถาปนาระบอบสาธารณรัฐขึ้นในประเทศจีนแล้วรัฐบาลจีนประกอบด้วยการเมืองต่าง ๆ มีพรรคก๊กมินตั๋งและพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นกัน ต่อมาเมื่อเจียงไคเช็คแห่งพรรคก๊กมินตั๋งควรงตำแหน่งประธานาธิบดี ความเหลวแหลกในวงราชการก็เกิดขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์ก็แยกออกไปและเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล พรรคก๊กมินตั๋งจึงได้กุมอำนาจในวงการเมืองโดยเด็ดขาด ความเหลวแหลกต่าง ๆ เกิดขึ้นอยู่ทั่วไป ข้าราชการชั้นสูงกลายเป็นนายทุนชั้น อเมริกาก็ให้ความช่วยเหลือทั้งในทางการเงินและทางอาวุธแต่ก็ไม่ได้ผลเพราะ ข้าราชการชั้นสูงของรัฐบาลจีนพากันหนีไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว ทหารของรัฐบาลชาตกำลังใจในการรบ เพราะเห็นว่าเป็นการรบเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลในคณะรัฐบาลหาใช่เพื่อประเทศชาติอย่างใดไม่

ในส่วนที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์จะส่งกองทหารเข้ามายังประเทศไทยนั้น เอกอัครราชทูตไม่เชื่อว่าจะเป็นความจริงไปได้ สิ่งที่จะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งก็คือ การที่คอมมิวนิสต์จะยุยงคนไทยให้เกิดการแตกแยกกัน และให้กระต้างกระเคื่องต่อรัฐบาล เมื่อเกิดการไม่สงบขึ้นในประเทศไทยแล้ว ฝ่ายคอมมิวนิสต์จึงจะส่งกองทหารซึ่งเพียงแต่จำนวนเล็กน้อย เข้ามาสมทบกับพวกที่เข้ามาอยู่ก่อนแล้ว และวิธีนี้ก็ เป็นวิธีที่โซเวียตใช้ได้ผลมาแล้วกับกลุ่มประเทศในบัลข่าน

สำหรับการรับรองรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนนั้น เอกอัครราชทูตเห็นควรรอดูทางฝ่ายมหาประเทศอื่น ๆ ก่อนมีอังกฤษและอเมริกา เป็นกัน และเห็นว่าอังกฤษคงจะรับรองก่อนอเมริกา

ในขณะที่แมกอมมิวนิสต์จีนจะมีความนิยมโซเวียตก็ตาม แต่ในไม่ช้าก็คงแตกกันกับโซเวียต เพราะ
เจตนาในประเทศจีนกำลังชักสนเงินทองและเครื่องอุปโภคบริโภค แต่ฝ่ายโซเวียตกลับชนเอา
เครื่องจักรอันมีค่ามีแมนจูเรียไปเสีย และยังสนับสนุนให้แมนจูเรียเป็นเอกราชเสียอีกด้วย

สุดท้ายของรายงาน เอกอัครราชทูตได้เสนอความเห็นในการ บิสดานเอกอัครราชทูต
ณ กรุงนานกิงมาด้วยว่า ตัวอุปทูตประจำประเทศจีนควรจะได้มีส่วนงานอยู่ในดินแดนจีน ไม่ควร
จะมีส่วนงานอยู่ในฮ่องกงอันเป็นอาณานิคมของอังกฤษ หรือมิฉะนั้น ควรเลิกใช้คำว่าอุปทูตเสีย

กระทรวงการต่างประเทศจึงขอเรียนรายงานมา พร้อมกับได้แนบ สำเนารายงาน
ในเรื่องนี้ มาเพื่อทราบความพิสดาร ณ ที่นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายพจน์ สารสิน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ชำนาญ หอสมุด

สำเนาที่ 19117/2492 รัับวันที่ 14 ธันวาคม 2492

(ลับ)

ที่ ค.9990/2492

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

13 ธันวาคม 2492

เรื่อง สถานะการณ์ในประเทศจีนและการรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

หนังสือเรียนท่านนายกรัฐมนตรี ที่ น.17742/2492 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2492 เสนอสำเนารายงานเกี่ยวกับสถานะการณ์บางประการในกรุงนานกิงของเอกอัครราชทูต ณ กรุงนานกิง หนังสือที่ น.18192/2492 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2492 รายงานเกี่ยวกับสถานะการณ์ในประเทศจีนและหนังสือที่ น.18282/2492 ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2492 เสนอตามที่ได้รับรายงานจากเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงนิวเคลซี เกี่ยวกับเรื่องการรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ไปเพื่อทราบ คังความแจ้งอยู่ฉนั้น

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีไ้้นำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบแล้ว มีมติว่าให้รอดูท่าทีไปก่อน

จึงขอยืนยันมา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงนาม) สุนทร หงสลดการมภ์

(นายสุนทร หงสลดการมภ์)

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ลงนามแทนเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

หมายเหตุ ค้นฉบับอยู่ในแฟ้มเรื่องการรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์

ที่มา : พระยาอภิบาลราชไมตรี ; รายงานเกี่ยวกับสถานะการณ์ในกรุงนานกิงของพระยาอภิบาลราชไมตรี (ก่อน บุนนาค) เอกอัครราชทูต ณ กรุงนานกิง พ.ศ.2492 พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงอภิบาลราชไมตรี (รับ บุนนาค) 12 กรกฎาคม 2518 ; น.42 - 50.